

(nr. 7, 19 Cemâziyelevvel 1313, s. 98-105) Ahmed Midhat Efendi ile Mustafa Hâzım ve Müstecâbizâde İsmet arasında cereyan eden bir tartışmanın doğmasına sebep olmuştur. Manzumeleriyle bir kısım makaleleri *Tercümân-ı Ahvâl* ve *Saâdet* gazeteleriyle *Maârif*, *Mekteb*, *Hazîne-i Fünûn*, *İmdâdü'l-midâd*, *Güneş* ve *Mürüvvet* dergilerinde yayımlanmıştır. Şiirlerinde daha çok aşk, tabiat ve bazı tasavvufî konular işlenmiştir. Muallim Nâci'ye büyük hayranlık duyan Şeyh Vasfî onun "Mes'ûd-i Harâbâtî" mahlasıyla kaleme aldığı manzumelere nazîreler yazmış, bazı manzumelerinde "Berkî" mahlasını kullanmıştır. Bir kısım edebiyat tarihçileri şiirlerini devrine göre sade, üslûbunu selis ve açık, nesrini temiz ve düzgün bulmuşlardır. Şeyh Vasfî, Muallim Nâci ile birlikte neşrettikleri *Şöyle Böyle* adlı eserin önsözünde Osmanlı şiiri hakkındaki görüşlerine genişçe yer vermiştir. Arap edebiyatını ve İran şiirini bilmeyenlerin iyi bir şair olamayacağını söyleyen Şeyh Vasfî'nin bazı manzumeleri Müstecâbizâde İsmet Bey, Cenab Şahabeddin ve Hüseyin Sîret tarafından beğenilmiş ve taklit edilmiştir. Tanzimat'tan sonraki yıllarda daha çok Batılı şair ve yazarlardan yapılan tercümelere karşılık Şeyh Vasfî, Evhadüddîn-i Enverî, Ferîdüddin Attâr ve Molla Câmî gibi Fars edebiyatının önde gelen şairlerinden çe-

viriler yapmıştır. Yazdığı sarf ve nahiv kitapları uzun süre mekteplerde okutulmuştur.

Eserleri. *Cezebât* (İstanbul 1302, bütün manzumeleri bu kitapta bir araya getirilmiştir); *Şöyle Böyle* (İstanbul 1302, Muallim Nâci'nin Mes'ûd-i Harâbâtî takma adıyla karşılıklı mektupları); *Hikemât-ı İslâmiyye* (İstanbul 1304, Sa'dî-i Şîrâzî'den tercüme edilmiş manzum ve mensur hikâyeleri); *Reyhân* (İstanbul 1305, Meşnevi ile *Bostân*'dan tercüme edilmiş hikâyeler); *Feyz-âbâd* (İstanbul 1308, büyük İslâm ediplerinin hayat hikâyeleriyle bazı manzum eserlerinden tercümelere); *Bârika* (İstanbul 1308, Yavuz Sultan Selim'in Farsça şiirlerinin bir kısmının tercümesi); *Münşeât-ı Şeyh Vasfî* (İstanbul 1316); *Muhâdarât* (İstanbul 1318, Ahmed Midhat Efendi ve diğerleriyle yaptığı tartışmalara ait yazı dizisinin genişletilmiş şekli). *Şeyh Vasfî'nin Neşâtî'nin Hilye-i Enbiyâ* adlı eserinin ilk neşrine (İstanbul 1312) yazdığı bir önsöz bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli okullarda verdiği kitâbet, inşâ ve lisân-ı Osmânî dersleriyle ilgili notlarını *Levâmi'* (İstanbul 1307), *Bedâiyi'* (İstanbul 1310), *Sevâtî'* (İstanbul 1311), *Metâlî'* (İstanbul 1314), *Nahv-i Osmânî* (İstanbul 1314; 4. bs. 1316) ve *Küçük Sarf-ı Osmânî* (İstanbul 1326) adlarıyla yayımlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Osmanlı Müellifleri, II, 273-274; Ali Kemal, *Ömrüm* (haz. M. Kayahan Özgül), Ankara 2004, s. 30-33, 48, 100; İsmail Hikmet [Ertaylan], *Türk Edebiyatı Tarihi*, Bakü 1925, II, 587-591; İbrahim Alâeddin Gövsa, *Meşhur Adamlar: Hayatları-Eseleri*, İstanbul 1933-36, s. 1495; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, s. 1906-1910; Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, Ankara 1979, s. 84; Erdoğan Erbay, *Eskiler ve Yeniler: Tanzimat ve Servet-i Fünun Neslinin Divan Edebiyatına Bakışı*, Erzurum 1997, s. 60-82; Şerife Çağın, *Bir Hiciv Ustası Şair Eşref*, İstanbul 2007, s. 260; "Vasfî Ali Efendi", *TDEA*, VIII, 513-514.

Mustafa ÖZSARI

ŞEYH VEFÂ EFENDİ

(bk. MUSLİHUDDİN MUSTAFA).

ŞEYH VEFÂ KÜLLİYESİ

İstanbul'da
XV. yüzyılın ikinci yarısında
inşa edilen külliye.

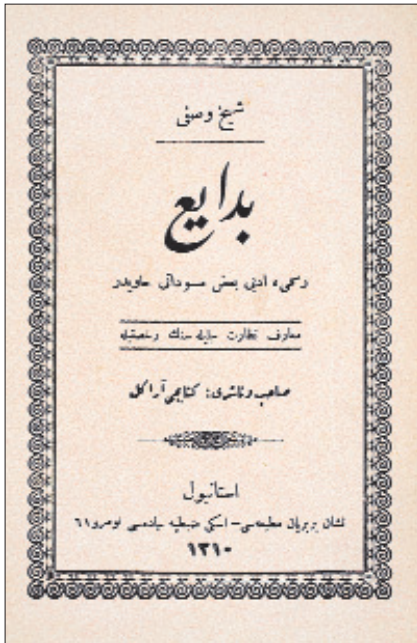
İstanbul'un bir semtine adını vermiş olan Şeyh Muslihuddin Mustafa İbnülfâ'ya (ö. 896/1491) ait külliye cami / tevhidhâne, medrese, hankah, çifte hamam,

imaret, tabhâne, kütüphane, çeşme ve türbeden meydana gelmiştir. Cami ve çifte hamam Fâtih Sultan Mehmed tarafından Muslihuddin Mustafa Efendi adına yaptırılmıştır. Fâtih vakfiyesinde ismi geçmeyen medresenin II. Bayezid zamanında inşa edildiği düşünülmektedir. Cami ve hamam tamamen yıkılmış olup cami betonarme olarak 1990'lı yıllarda yeniden inşa edilmiştir. Cami önündeki hücre, türbe ve medresenin bir kısım duvarları ile çeşme günümüze ulaşmıştır. Şeyh Vefâ Camii'nin Bizans dönemine ait bir kiliseden çevrilme olduğu yolunda asılsız iddialar bulunmakla birlikte ilk caminin Fâtih Sultan Mehmed tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Fâtih vakfiyesinde cami Vefâzâde Camii diye belirtilmiştir.

Külliyenin merkezindeki caminin yanına 1481-1490 yılları arasında medrese, mutfak ve kütüphane gibi bazı mekânlar eklenerek burası geniş bir külliye haline getirilmiştir. 1491'de Şeyh Vefâ'nın ölümü üzerine türbe yaptırılmış ve daha sonra etrafında bir hazire oluşmuştur. Güneyde mihraba bitişik bir hücre, güneybatıda Şeyh Vefâ Türbesi, kuzeyde muhtemelen "U" şeklinde cami ile ortak avlulu medrese ve hankah yer almakta, müstakil bir kütüphane binasının bulunup bulunmadığı konusunda bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Vakfiyelerde değişik bilim dallarıyla ilgili 381 kitabın kayıtlı olduğu, daha sonra yapılan bağışlarla zenginleşen bir kütüphaneden söz edilmektedir (bk. ŞEYH VEFÂ KÜTÜPHANESİ). Burada ayrıca bir şeyh konağının bulunması beklenir ki kaynaklarda böyle bir yapıya rastlanmamıştır. Külliyenin çifte hamamının caminin batısında yer aldığı bilinmektedir.

İlk yapılışına "Câmî-i Hâkâniyye" terkiбинin tarih düşürüldüğü (881/1476) caminin 1171 (1757) yılında tamir gördüğü mevcut kitâbeden anlaşılmaktadır. Yapı 27 x 17 m. ölçülerinde enlemesine gelişen bir plana sahiptir. Girişte beş gözlü bir revak, kible yönünde mihrap sofası ve buradan girilen bir hücre yer almaktadır. Bir sıra taş ve iki sıra tuğla ile alması olarak inşa edilen yapının üstü, sekizgen kasnak üzerine 11 m. çapında bir kubbe ve iki yanda yarım kubbelerle örtülüdür. Girişi harimden olan minare caminin kuzeybatı köşesinde bulunmaktadır. İçeride cümle kapısının önünde bir fevkanî mahfil vardır. Plan itibarıyla eski Eyüp Sultan Camii'nden etkilendiği anlaşılan yapı, yıkılmaya yüz tuttuğu gerekçesiyle XX. yüzyılın başlarında yeniden inşa edilmek üzere yıktırılmış, I. Dünya Savaşı'nın araya girmesiyle de bu

Şeyh Vasfî'nin *Bedâiyi'* adlı eserinin kapağı (İstanbul 1310)

Şeyh Vefâ Türbesi ve çilehâne

inşaat gerçekleştirilememiştir. 1990-1994 yıllarında eldeki planlara uygun biçimde yeniden inşa edilmekle birlikte plana yansımayan yükseltiler ve örtü sistemi hakkında bazı soru işaretleri kalmıştır. Caminin ilk yapıldığında harimin her iki yanında üstü ikiye küçük kubbe ile örtülü tabhâne odalarının yer almış olması muhtemeldir.

Cami önünde 4,10 × 3,50-3,70 cm. ölçülerinde, girişi mihraptan verilen, üstü tonozla örtülü bir hücre yer almaktadır. Çilehâne olduğu ileri sürülen bu hücrenin geçirdiği tamirler neticesinde önemli ölçüde değişikliğe uğradığı belli olmaktadır. Bugün yalnızca iki penceresi kalan karanlık hücrenin duvar örgüsü incelendiğinde doğu ve batı cephelerinde alt sırada ikiser, güney cephesinde ikisi altta, biri üstte olmak üzere toplam yedi penceresinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Küçük bir hücreye bu kadar çok pencerenin açılması bilinen çilehâne tasavvuruna aykırı görünmektedir. Bu hücrenin çilehâne değil şeyh odası, itikâf odası veya kütüphane olduğu düşünülebilir.

II. Bayezid zamanında inşa edilen medreseden günümüze yapının sadece batı ve kuzey duvarları ulaşabilmiştir. Kalıntılardan anlaşıldığına göre, yan yana sıralanmış birbirine eşit büyüklükteki odaların "U" biçiminde cami önünde konumlanmasıyla ortak bir iç avlu meydana getirilmiştir. Baş odası bulunmayan medresede ca-

minin ibadet zamanları dışında dersane şeklinde kullanıldığı ileri sürülmektedir. Medresenin doğu kanadı tamamen ortadan kalkmıştır. Batı kanadının bitiminde, üzerinde ta'miyeli ebced hesabıyla 1197 (1783) yılını veren kitâbeye sahip bir kapı yer almaktadır. Kitâbede burada daha önce mevcut olan hankahın odalarının bulunduğu ve I. Abdülhamid'in emriyle tekrar ihya edildiği belirtilmektedir.

Fâtih vakfiyesinde bir çifte hamamın varlığından söz edilir. Fakat bu yapıdan günümüze hiçbir eser kalmadığı gibi kaynaklarda da yeterli bilgiye rastlanmamaktadır. 1815 tarihli bir su yolu haritasında Şeyh Vefâ Medresesi'nin önünden geçen Dârül-hadis sokağı ile Kâtipçelevi caddesinin kesiştiği köşede iki kubbeli bir yapı görülmektedir. Bu yapı vakfiyede adı geçen çifte hamam olmalıdır. Nitekim Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*'sinde fetihten sonra İstanbul'da Osmanlılar tarafından yapılan üçüncü hamamın Vefâ Hamamı olduğunu söyler.

Türbe etrafında gelişen hazîre külliyesinin güneyinde camiyi üç yönde sarmıştır. Hazîrede yaklaşık 470 kabir tesbit edilmiş, kabir taşlarından yalnızca biri Zeyniyye tarikatıyla ilişkilendirilmiştir. Şeyh Vefâ'nın Zeyniyye tarikatına mensup olmasına rağmen hazîrede başka Zeyni mezar taşına rastlanmamasının sebebi henüz bilinmemektedir. Şeyh Vefâ'nın türbesi caminin güneyinde Vefa caddesine açılan kapının yanında yer almakta ve Farsça kitâbesinden 896 (1491) yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Bir sıra kesme taş ve üç sıra tuğla ile almalı olarak yapılan türbe kare planlı olup 8,30 × 8,35-40 cm. ölçülerindedir. Türbede biri Şeyh Vefâ'ya ait beş sanduka yer almaktadır. Kaynaklarda Şeyh Vefâ'nın bir erkek evlâdının olduğundan söz edilmemekte, fakat Aşıkpaşa(zâde) Türbe-

si'nde medfun bir oğlundan Evliya Çelebi *Seyahatnâme*'sinde bahsetmektedir.

Hazîrede bulunup gözden kaçan yapılardan biri Lala Paşalar Türbesi'dir. Batıdaki hazîrede yer alan bu türbede Lala Mehmed Paşa (ö. 1004/1595) ile Lala Ramazan Paşa (ö. 1013/1604) medfundur; türbede yatan üçüncü kişinin taşı onarımlar sırasında karıştırılmıştır. Üçüncü kabrin baş taşı Mustafa b. İbrâhim'e, ayak taşı III. Mehmed'in dadısı Halime Hatun'a aittir. Türbe Pervititch sigorta haritasında altı sütunlu olarak gösterilmiştir. Türbenin üst örtüsü hakkında bilgi yoktur. Ancak dört sütun üzerine oturan kubbeli bir yapı olduğu mezarlıkta bulunan sütunlar ve baklava dilimli sütun başlıklarından anlaşılmaktadır. 4,60 × 4,60 cm. ölçülerinde kurulan türbenin bugün yalnızca üç yönde üzerine sütunların oturtulduğu temel kaidesi ve doğu cephesinde yuvarla doğru daralan sekiz köşeli iki mermersütun ayakta kalmıştır. Türbenin hariminde 3,37 × 2,60 cm. ölçülerinde üstü açık, içerisinde üç dört kişinin medfun olduğu sofa şeklinde geniş bir taş sanduka yer almaktadır.

Kaynaklarda Şeyh Vefâ Külliyesi'nin bir çeşmesinden söz edilmekte, fakat çeşmenin yapısı hakkında bilgi verilmemektedir. Vefâtürbesi sokağının Kâtipçelevi caddesi çıkışındaki Vefa Meydanı'nda birbirine oldukça yakın, biri hazneli, diğeri tek cepheli iki çeşme vardır. Üzerinde kitâbesi bulunmayan hazneli meydan çeşmesinin Şeyh Vefâ Çeşmesi olduğu eski haritalardan anlaşılmaktadır. Pervititch sigorta haritasında açıkça görülen bu çeşmenin haznesinin doğu ve güney köşesi sakalara mahsus iki yönlü bir çatal çeşme şeklinde tertip edilmiştir. Burası günümüzde metro çalışmalarından dolayı toprak altında kalmıştır.

Şeyh Vefâ Camii'nin temelleri

Şeyh Vefâ Külliyesi bir tarikat külliyesi olduğu halde burada tarikat faaliyetleriyle doğrudan alakalı olmayan çifte hamam, medrese ve kütüphane gibi unsurların bulunması külliye diğer tarikat yapılarından ayrılmaktadır. Yapı özellikle tekke-medrese ilişkisini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Bâyezid Suyolu (Şebeke), *TİEM*, nr. 3339; *Fatih İmâretî Vakfıyesi* (haz. Osman Ergin), İstanbul 1945; *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546)*, s. 159; Hoca Sâdeddin, *Tacû't-tevârih* (haz. İsmet Parmaksızoğlu), İstanbul 1979, s. 182; Ayvansarayî, *Hadikatü'l-cevâmi'*, I, 130-131; Abdülkadir Erdoğan, *Fatih Mehmed Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkirî Şeyh Vefa, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1941, s. 16-20; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârisi III*, s. 502; Yüksel, *Osmanlı Mi'mârisi V*, s. 185, 294; J. Pervititch, *Sigorta Haritalarında İstanbul*, [baskı yeri ve tarihi yok] (Tarih Vakfı), s. 185; Yüksel Yoldaş Demircanlı, *İstanbul Mi'mârisi İçin Kaynak Olarak Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, İstanbul 1989, s. 418; M. Baha Tanman, *İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri* (doktora tezi, 1990), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, II/1, s. 9-17; a.mlf., "Şeyh Vefâ Külliyesi", *DBİst.A*, VII, 174; C. Gurlitt, *İstanbul'un Mimari Sanatı* (trc. Rezan Kızıltan), Ankara 1999, s. 43; Ahmet Sacit Açıkgözoğlu, *Osmanlı Camisinde Mihrab Önü Mekanı* (doktora tezi, 2002), MÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, s. 17-19; Mustafa Sürün, *İstanbul Şeyh Vefâ Camii Haziresi* (yüksek lisans tezi, 2006), MÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü; İsmail E. Erünsal, "Şeyh Vefâ ve Vakıfları Hakkında Yeni Bir Belge", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, sy. 1, İstanbul 1997, s. 55; Aziz Doğanay, "Şeyh Vefâ Külliyesi", *Divân: İlmî Araştırmalar*, sy. 20, İstanbul 2006, s. 75-98.

AZİZ DOĞANAY

ŞEYH VEFÂ KÜTÜPHANESİ

Şeyh Vefâ (ö. 896/1491) tarafından İstanbul'da kendi adıyla anılan semtte kurulan kütüphane.

Fâtih Sultan Mehmed devri meşâyihinden Şeyh Vefâ diye tanınan âlim ve şair Muslihuddin Mustafa için inşa edilen külliye bir de kütüphane bulunduğu *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*'ndeki 919 Recebine ait (Eylül 1513) bir vakıf kaydından anlaşılmakta, ancak bu kayda esas olan vakfiyenin II. Bayezid devrinde düzenlenmiş olması kütüphanenin ne zaman kurulduğunu tesbitte güçlük çıkarmaktaydı. Bu kayda göre zâviyede ciltli, ciltsiz kitaplar bulunmakta ve bu kitapların muhafazasıyla görevli hâfız-ı kütübe de günlük 1 akçe ücret verilmekteydi. İstanbul Şer'î Sicilleri'ndeki bir başka belge bu konudaki tereddütleri giderdiği gibi kütüphane hakkındaki bilgileri de zenginleştirir. Nitekim II. Bayezid dönemin-

de vakıfları teftişe memur edilen Mevlânâ Alâeddin'in hazırladığı Arapça bir hüccete göre Şeyh Vefâ vakıflarının tasdikli bir vakfiyesi bulunmadığından, vakfın durumunun belirlenip işler hale getirilmesi için padişahın emriyle Mevlânâ Alâeddin vakıf mahalline gidip şahitlerle vakıf mütevellisi Mûsâ b. Ahmed ve kâtib Mehmed b. İsâ huzurunda vakfın durumunu tesbit ederek Receb 890 (Temmuz 1485) tarihli hücceti hazırlamıştır. Bu belgede zâviye kütüphanesinde mevcut 381 kitabın Şeyh Vefâ tarafından vakfedildiği, ayrıca çeşitli ilimlere ait kitapların adlarının Rumeli kazaskerinin tasdik ettiği bir defterde yazılı olduğu bildirilmektedir. Bunlar, otuz üç adet mükemmel ciltli Kur'an-ı Kerim, küçük boyda mükemmel ciltlenmiş otuz Kur'an cüzü, ciltli ve ciltsiz olmak üzere tefsir, kavâid-i Kur'an ve tecvide dair elli dokuz, ehâdis-i nebeviyyeye dair elli, usûl-i fıkha dair on iki, fûrû-i fıkha dair otuz beş, ilm-i meşâyih dair 100, ilm-i meânî ve ilm-i nahivden dokuzar, ilm-i sarftan üç, tıp ve lugat ilimlerinden on dörder, ilm-i hikmetten yedi, ilm-i kelâmdan beş, ilm-i mantık ve hilâftan üç, ilm-i hey'etten yedi ve Türkçe, Farsça yirmi bir adet kitaptır.

Şeyh Vefâ vakfiyesinde ödünç vermeye ilgili olarak okuyucular üst tabaka, orta tabaka ve alt tabaka diye üçe ayrılmış, kitapların üst tabakaya mensup emin ve mutemet kimselere rehinsiz, diğerlerine rehlin ve sağlam bir kefil karşılığında verilmesi şart koşulmuştur. Vakfiyede ayrıca ödünç kitap verilecek her üç sınıf okuyucunun İstanbul halkından olması gerektiği belirtilmiştir. 2 Safer 980 (14 Haziran 1572) tarihli bir kayıta tekkeye yapılan bağışlardan hâfız-ı kütübe 1 akçe yevmiye verileceği bildirilmektedir (BA, KK, nr. 67, s. 110, hk. 1). XVI. yüzyıl sonlarına ait bir başka vakıf tahririnden Şeyh Vefâ Zâviyesi'nde bu kitapların hâlâ mevcut olduğu ve günlük 1 akçe ücretli bir hâfız-ı kütübün bulunduğu anlaşılmaktadır (BA, *Tapu Defteri*, vr. 670, s. 450). Evliya Çelebi XVII. yüzyıl sonlarına doğru kütüphanenin hizmet verdiğini, Kâtibzâde Zeynelâbidin adlı bir şahsın kitaplarını kütüphaneye vakfettiğini belirtmektedir.

Şeyh Vefâ Kütüphanesi'ndeki kitaplarının sonraki asırlarda ne olduğu bilinmemektedir. Devr-i Hamîdî katalogları arasında bu kütüphanenin katalogu bulunmadığı gibi İstanbul kütüphaneleri müfettişlerinden Mahmud Bey'in 1907'de yazdığı bir raporda şehirdeki on iki kütüphanenin kapalı olduğu ve bunlara ait bazı kitapla-

rın pazarda satıldığına ihbar edildiği yazılmakta, bunlar arasında Şeyh Vefâ Kütüphanesi de sayılmaktadır (BA, MF. KTV. Dosya 3, nr. 22). Muhtemelen evkâf-ı mülhakkadan olduğu için bu koleksiyon tek kelerin kapanmasından sonra dağılmıştır. Ancak Abdülkadir Erdoğan, Köprülü Kütüphanesi'nde (nr. 27) Şeyh Vefâ'nın "mihr ü vefâ" ibareli vakıf mührünü taşıyan bir kitabını tesbit ettiği gibi aynı mührü taşıyan diğer bir eser de Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Şehid Ali Paşa, nr. 140) bulunmaktadır (Kut – Bayraktar, s. 230).

BİBLİYOGRAFYA :

Şeyh Vefâ Vakfiyesiyle İlgili 890 Tarihli Hüccet, İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi, Evkâf-ı Hümâyün Muhasipliği, nr. 102, vr. 150^b-152^a; Tursun Bey, *Tarih-i Ebû'l-Feth* (nşr. A. Mertol Tulum), İstanbul 1977, s. 74-75; *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546)*, s. 159; Abdülkadir Erdoğan, *Fatih Mehmed Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkirî Şeyh Vefa, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1941, s. 8-9; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârisi III-IV*, s. 502-506; Yüksel, *Osmanlı Mi'mârisi V*, s. 294; Günay Kut – Nimet Bayraktar, *Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri*, Ankara 1984, s. 230; Erünsal, *Türk Kütüphaneleri Tarihi II*, s. 28-29; a.mlf., "Şeyh Vefâ ve Vakıfları Hakkında Bir Belge", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, sy. 1, İstanbul 1997, s. 47-64; M. Baha Tanman, *İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri* (doktora tezi, 1990), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 9-17; Mustafa Kara, *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler*, Bursa 1990, I, 100-101.

İSMAİL E. ERÜNSAL

ŞEYH VEFÂ er-RİFÂİ

(الشيخ وفاء الرفاعي)

Ebû'l-Vefâ Muhammed b. Muhammed b. Ömer er-Rifâî el-Halebî (ö. 1264/1848)

Suriyeli sûfi ve şair.

1179'da (1765-66) Halep'te doğdu ve orada yaşadı. Ebû'l-Vefâ, Vefâ / Vefâî lakaplarıyla tanınır. Bazı yazma eserlerinin kapağında ismi "seyyid" unvanıyla birlikte kaydedildiği belirtilmektenyse de (Ziriklî, VII, 73; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, II, 553), kaynaklarda seyyidliğine dair bilgi bulunmamaktadır. Çocukluğunda Şeyh İsmâil Keyyâlî'nin teşvikiyle ilim tahsiline başladı. Başta babası olmak üzere Rızâyîye Medresesi müderrisi Şeyh Mustafa Gürânî, Şeyh Hasan, Şeyh Kâsım b. Ali el-Mağribî, Şeyh Muhammed ed-Dımaşkı gibi âlimlerin öğrencisi oldu. Halep Emevî Camii müderrisi Şeyh İsmâil el-Mevâhibî'den gramer, belâgat, akaid, fıkıh ve tefsir okuyarak icâzet aldı. Rifâî-Sayyâdî tarikatı şeyhi olan babasıyla birlikte 1194 (1780) yılında Halep'e gelen Rifâî şeyhi Muhammed Tûrâb